

- Loch J. 1986. Stanowisko jęczycznika zwyczajnego *Phyllitis scolopendrium* w paśmie Radziejowej. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 42, 6: 67—70.
- Michalik S. 1978. Rośliny naczyniowe Ojcowskiego Parku Narodowego. *Studia Naturae, ser. A*, 16.
- Michalik S. 1979. Zagadnienia ochrony zagrożonych gatunków roślin w Polsce. *Ochr. Przyr.* 42: 11—28.
- Michalik S. 1989. Problemy ochrony wymierających i zagrożonych gatunków flory polskiej. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 45, 1: 5—20.
- Myczkowski S. 1976. *Człowiek—Przyroda—Cywilizacja*. PWN, Warszawa.
- Pawłowski B. 1956. *Flora Tatr*. T. 1, PWN, Warszawa.
- Radwańska-Paryska Z. 1950. *Tatrzańskie notatki florystyczne*. *Acta Soc. Bot. Pol.* 20, 2: 557—576.
- Towpasz K. 1987. Rośliny naczyniowe Pogórza Strzyżowskiego. *Zesz. Nauk. UJ*, 866, *Prace Bot.* 16.
- Wika S., Szczypek T. 1982. O ochronę stanowiska jęczycznika zwyczajnego *Phyllitis scolopendrium* w środkowej części Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 38, 4—5: 89—94.
- Winnicki T., Zemanek B. 1987. *Phyllitis scolopendrium* (L.) Newm. i *Phyllitido-Aceretum* w Bieszczadach Zachodnich. *Zesz. Nauk. UJ*, 790, *Prace Bot.* 14: 136—140.
- Zemanek B. 1981. Rośliny naczyniowe Gór Słonnych (polskie Karpaty Wschodnie). *Zesz. Nauk. UJ*, 566, *Prace Bot.* 8: 35—124.

OCHRONA ZWIERZĄT

Zółw błotny *Emys orbicularis* przetrwał w dolinie Uherki

Stanowisko żółwia błotnego *Emys orbicularis* na Uherce opisano w czasopiśmie „Chrońmy Przyrodę Ojczystą” (1954) i „Wszecławiat” (1957). Aż trudno uwierzyć, że mogło ono przetrwać ponad 30 lat w obliczu takich zagrożeń, jakie przedstawił autor. Uherka była wówczas typową niziną rzeką, meandrującą wśród pól i lasów, o silnie rozwiniętej roślinności przybrzeżnej: oczeret jeziorny *Schoenoplectus lacustris*, trzcina *Phragmites* sp., palki *Typha* sp. Żółwie zasiedlały samą rzekę oraz jej starorzecza i rozlewiska. Co było wówczas największym zagrożeniem dla tych gadów? Przede wszystkim zanieczyszczenie rzeki przez ścieki z Chełma oraz regulacja Uherki i osuszenie bagien w jej dolinie.

Badania rozpoczęte w maju 1988 r. wykazały, że żółwie jednak przetrwały. Penetrując przypuszczalnie ich stanowiska naliczono w sumie oko-

ło 9 osobników, z czego oznakowano 7. Trudno ocenić liczebność całej populacji, gdyż badania były prowadzone na razie tylko przez jeden sezon. Można jednak stwierdzić, że w skali krajowej 9 notowań żółwi w ciągu roku na jednym stanowisku to liczba duża, w związku z czym sprawia ono wrażenie liczego. W latach pięćdziesiątych szacowano wielkość całej populacji na około 100 osobników.

Żółwie zamieszkują śródpolne i śródleśne bagienka w dolinie Uherki na terenie Chełmskiego Parku Krajobrazowego, które mają charakter torfowisk niskich i szuwarów (głównie wielkoturzycowych i pałkowych). Bagienka te w większości są już jednak mocno podsuszane, a tylko w niewielu z nich woda stagnuje przez cały rok. Osuszanie gruntów jest dla żółwi obecnie największym zagrożeniem. Całkowite zniszczenie żółwich siedlisk, a do tego może doprowadzić dalsza melioracja, spowoduje jednak bezpowrotne zniknięcie żółwi. Zważywszy, iż jest to w Polsce gatunek ginący, umieszczony na „Czerwonej Liście Zwierząt”, należy podjąć wszelkie środki, aby do tego nie dopuścić. Trzeba więc przede wszystkim zahamować dalsze osuszanie gruntów leśnych i nieleśnych w dolinie Uherki oraz zabezpieczyć — np. przez utworzenie rezerwatu — samo stanowisko. Mam nadzieję, że działający Zarząd Chełmskich Parków Krajobrazowych nie dopuści do tego, aby żółwie błotne zniknęły z okolic Chełma, a kontynuacja badań w latach następnych dostarczy kolejnych danych o tym stanowisku.

Marek Kosiński

WAŻNIEJSZE PISMIENNICTWO

Skibiński S. 1954. O rezerwal żółwia błotnego na rzece Uherce w Stańkowie. *Chrońmy Przyr. Ojcz.* 3—4: 55—60.

Skibiński S. 1957. *Inwentaryzacja żółwia błotnego w powiecie chełmskim*. *Wszechświat* 8—9: 251—252.

Nowe stanowisko bobra *Castor fiber* w Bieszczadach

W 1984 r. znikły bobry z Woli Michowej k. Komańczy. Były tam zasiedlone w ramach reintrodukcji, zorganizowanej przez Zakład Doświadczalny PAN w Popielnie. W 1985 r. bobry pojawiły się na Olszance w Uhercach Mineralnych, w gm. Olszanica, w pobliżu Leska, na tzw. złożu H — wyrobisku poeksploatacyjnym kruszywa. Jest to rozległy teren (ponad 40 ha) porośnięty wierzbą (*Salix* sp.) i olszą (*Alnus* sp.) — ryc. 1, w którego zagłębieniach usytuowanych jest kilka niewielkich stawów. Zarówno obszar, jak i wysoka zieleń zapewniają dostatek pokarmu bobrom. Nie-